

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Румяна Каракостова

за

Хабилитационния труд на гл. ас. д-р Николина Симеонова Кротева,

КАНДИДАТ

за участие в обявения конкурс от ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград, в

Държавен вестник бр. 52 от 02.07.2019 г.,

за заемане на академичната длъжност „Доцент“

по професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство

(Музикознание и музикално изкуство (Теория и практика на музикалното изкуство))

I. Общ преглед на представените документи. Академична кариера и основни данни за активностите на кандидата

В конкурса за заемане на академичната длъжност „Доцент“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград, гл. ас. д-р Николина Симеонова Кротева е единствен кандидат и участва с **основен хабилитационен труд**, който съдържа:

1) **Монография на тема: „Хоровите послания на Николай Стойков“** [Благоевград: Университетско издателство „Неофит Рилски“, 2017, (264 с.), ISBN 978-954-00-0136-4, COBISS.BG-ID – 1283915748];

2) **Публикации в различни области на научното познание, свързани с профила на обявения конкурс** (Общо: 19 статии и доклади – публикувани в специализирани издания в областта на изкуствата и 2 студии – В: **Стойков, Николай**. Студии, статии, интервюта [Сборник. Пловдив: АМТИИ, 2014, (70 – 81), ISBN: 978-954-2963-06-6] и **Стойков, Николай**. Студии, статии, интервюта. кн. 2. [Сборник. Пловдив: Принт център „Зебра“, 2018, (37 – 52), ISBN 978-954-2963-39-4].

3) **Художественотворчески постижения, свързани с профила на обявения конкурс** (в т.ч.: поредица *самостоятелни* творчески изяви в областта на изкуствата; *поддържащи* творчески изяви или участие в колективен продукт в областта на изкуствата; творческа изява в *майсторски клас, ателие, уъркшоп в областта на изкуствата; награди от конкурси за творчество и изпълнение, дадени от професионални форуми и организации в чужбина*).

Разширената **Хабилитационна справка** на кандидата включва също:

4) **Цитирания или рецензии** (в нереферирани списания с научно рецензиране; рецензии за *реализирани авторски продукти или творчески изяви в специализирани издания в областта на изкуствата; позоваване и цитиране на публикации от д-р Н. Кротева – в статии и дисертационни трудове*).

5) **Участия/ръководство в национални или международни научни, образователни или художественотворчески проекти.**

6) **Учебно-преподавателска дейност** (за периода след защита на дисертационния труд), **административна и академична дейност** (ръководство на дипломанти и докторанти).

Следва да обобщя, че представената със съответния доказателствен материал разширена **Хабилитационна справка за научните и творческите приноси**, както и самостоятелната **Справка за учебно-педагогическата дейност** на гл. ас. д-р Николина Кротева, са изчерпателни и изрядно структурирани. Съдържанието на Хабилитационната ѝ справка е съобразено с точковата система в отделните групи показатели за академичната длъжност „доцент“ в Област 8. (*Изкуства от Професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство*). А приложеният доказателствен материал изцяло съответства на научната област на конкурса и е за периода след защитата на докторската ѝ дисертация.

Във връзка с настоящата процедура, ще резюмирам и основните моменти от академичното израстване и преподавателската натовареност на кандидата до момента – според изготвената в европейски формат **Автобиография**. И по-конкретно: в периода 2005 – 2010, Николина Кротева е *докторант на свободна подготовка* по научната специалност 05.08.02. *Музикознание и музикално изкуство*, в катедра „Музика“ на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград; междувременно, в същата катедра последователно заема длъжностите: *асистент* (1996 – 1999), *старши асистент* (1999 – 2003) и *главен асистент* (2003 – 2019). Води лекционни курсове по: *Естетика на музикалното изкуство*; *Музика и музикотерапия*; *Системи за музикално възпитание и обучение*; *Научно-изследователската дейност по музика*; *Методика на обучението по музика*, а също и упражнения по *Свирене на партитури, I и II част*. Паралелно с това е *пианист-акомпанятор* и *хормайстор* на академичния хор „Проф. Христо Арищиров“, както и *корепетитор* по дисциплините: *Дирижиране на хор от клавири*; *Вокални ансамбли*; *Работа с диригент*; *Солово пеене*; *Класически екзерсис*, *Исторически танци* и др. Активно участва в теоретични и организовани семинари, и майсторски класове.

От приложената *Допълнителна информация*, ще акцентирам върху участието на кандидата като **координатор/експерт в 3 проекта към ФИ при ЮЗУ „Н. Рилски“ – Благоевград**, представени хронологично: 1) BG051PO001-3.1.07-0028 по Оперативна програма Развитие на човешките ресурси **"Изкуствата и културата като ресурс за постигане на общество с икономика на знанието"** (Актуализиране на учебните програми в специалностите от Факултета по изкуствата към ЮЗУ „Неофит Рилски“, 2013 – 2015); 2) Научен проект **„ACADEMY OF ARTS“** № RP-B6/18 към ФИ при ЮЗУ „Н. Рилски“ – Благоевград, 2018, с ръководител доц. д-р Кл. Камбурова (2018 – 2019); 3) Научен проект **„ACADEMY OF ARTS“** № RP-B1/19 към ФИ при ЮЗУ „Н. Рилски“ –

Благоевград, 2019, с ръководител доц. д-р Кл. Камбурова (2019 – 2020). А периодът 2008 – 2019 респектира с участието и в общо **17 престижни (национални и международни) художествено-творчески проекта**, за което свидетелстват и получените **най-високи международни награди: „Гран-при“** – Международният интернет-конкурс „Мы за мир!“, категория Вокално-хорови състави с академичен маниер на пеене, Москва, **Русия**, 2015; „Гран-при“ – XV Московский международный детско-юношеский фестиваль „ЗВУЧИТ МОСКВА“, посвященный 870-летию Москвы, **Русия**, 2017; **Първа награда** – „International arts festival&contest Italian Break“, Rimini/Cesenatico (**Италия**), 2019.

II. Оценка на основния хабилитационен труд. Полета на изследователски интереси в представените публикации – акценти и научни приноси

Монографичното изследване на д-р Николина Кротева „Хоровите послания на Николай Стойков“ – в текстови обем 264 стр., онагледен с нотни примери, таблици, графични схеми и снимков материал от личния архив на композитора, предизвиква оправдан интерес със стремежа на авторката към многоаспектна съдържателна проблематизация на изследователския обект и към детайлната ѝ изчерпателност. Интересът разбира се, се дължи преди всичко на солидно обоснования още от първите страници изследователски избор на *фундаменталния за творчеството на композитора интеграл от хорови композиции* – базиран върху последователните етапи от творческата му биография, с изведени ключови аналитични акценти и от неговите автобиографични книги¹, и от предоставените на изследователя – в по-голямата си част непубликувани, оригинални нотни ръкописи (независимо от

¹ Вж. **Стойков**, Николай: 1. Пред огледалото. Пловдив: ИК „Жанет 45“ ООД, 2007; 2. Студии, статии, интервюта. Пловдив: Принт център „Зебра“, 2014.

констатирани в хода на монографичното изложение известни разминавания в датирането на творбите и поредната им опусна номерация), както и върху надлежно проучения библиографски масив от печатни и електронни публикации по темата, с коректни позовавания на най-авторитетни изказвания, на критични рефлексии или обобщения за художественото майсторство и международното признание на изтъкнатия български хоров композитор. В този смисъл **и избраната тема, и конкретната ѝ разработка като първо цялостно жанрово изследване – независимо че са съсредоточени изцяло върху отделна творческа личност, са актуални и приноси за историзирането и изучаването на българското композиторско, и в частност – на съвременното ни хорово творчество от втората половина на ХХ век.**

При по-задълбочения рецензентски прочит обаче, водещ в контекста на разсъжденията естествено се налага аналитично-интерпретативният подход на авторката, който недвусмислено свидетелства както за целенасочените ѝ научни интереси в областта на клавирния акомпанимент и университетската преподавателска практика², така и за достигнатия личен професионален опит в широкообхватната ѝ изпълнителска дейност (като *съосновател, хормайстор, пианист и органист* на няколко различни хорови формации в Благоевград), отличена и с най-високи награди от престижни международни хорови фестивали и конкурси. Към това бих добавила още и подчертания пиетет на Николина Кротева специално към хоровата музика на Николай Стойков, в цялостното ѝ композиционно, жанрово и идейно-естетическо многообразие, концептуално внушение и сценично въздействие, и към неговата безспорно оригинална –

² Николина Кротева успешно е защитила докторат на тема: „Ролята на пианиста при работата с хорови състави“, а понастоящем е главен асистент в катедра „Музика“ на Факултет „Изкуства“ при ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград.

открояваща се със специфичната си философска физиономичност и непоколебимо пристрастие към националния ни фолклор творческа личност.

Стройно конструирано, съдържанието на монографията условно би могло да се раздели в два смислово допълващи се раздела: 1/на хронологично датираното жанрово представяне на хоровите творби *a cappella* и *с инструментален съпровод*, съответно за *детски, женски и смесени (академични и фолклорни)* хорови формации, нагледно очертаващи стилистичните влияния, трансформациите в творческата философия и композиционния стил на Николай Стойков (първите 100 страници от книгата) и 2/ на систематизираните и аналитично осмислени характерни композиционно-изразни средства в разгледаните хорови опуси, свързани и със съответните изпълнителски проблеми – от гледна точка на хормайстора, пианиста и възможностите на различните изпълнителски състави (заемащи следващите малко повече от 100 страници). Същевременно, като контрапункт на подобно формално разграничение в монографичното повествование, основополагащата изследователска теза, че специфичните черти на пределно лаконичната, философски извисена метафорична образност в утвърдения ярко индивидуален творчески профил на композитора Николай Стойков всъщност кореспондират с неговите най-ранни експериментални вокални композиции – цикъла от четири изящни поетични миниатюри за мъжки глас и пиано, по стихове на Исикава Такубоко в традиционния японски стил „танки“, е убедително проследена в цялото му творчество и защитена с конкретни примери не само от поетиката на последвалите *хорови изповеди* „Спи езерото“ и „Йово, ле!“ (с. 41), но и на някои от неговите късни клавирни опуси. Но ролята на абсолютна обединяваща доминанта в изследователския дискурс, пряко свързана и с разкриването на генетичните белези в индивидуалния стил на композитора, естествено заема другата определяща теза, изведена и като кардинално тематично заглавие за

хоровото му творчество – здраво вкоренено в неизчерпаемите богатства на традиционните ни фолклорни форми: „Песните на Стойков – отпечатък на духовността на българина“ (с. 28). Неслучайно и неговият *незабравим учител* по композиция Панчо Владигеров, е категоричен в преценката си: „Исходната точка в творчеството на Николай Стойков – от първите му композиционни опити до последните му произведения – е българският фолклор. Веднага искам да добавя, че отражението, което дава народнопесенното интонационно мислене и нашият колоритен ритъм, се пречупват през призмата на неговата богата творческа мисъл“³. Със същата убеденост е и отнесеното конкретно към емблематичните образци на хоровата музика на композитора изследователско заключение на Николина Кротева: „Великолепните песни–находки на Николай Стойков: „Калугерине, црън гяволине“ и „Урок по гъдулка“ могат да бъдат негова своеобразна визитна картичка и сполучливо да представят постиженията на творчеството му! Мисля, че са малко авторите, които могат да се похвалят с толкова жизненост и дълговечност на своите хорови творби“ (с. 39).

Независимо от методично проведената концептуална логика в цялостното монографично изследване, с по-самостоятелната си конструктивна функция определено се открояват неговите финални раздели: „Транскрипции и музикални реминисценции“, „Постлюдия“ (като огледална реплика на встъпителната „Прелюдия“) и особено съпътстващият **справочен апарат на изданието**, който, освен азбучния списък на издирените от кандидата общо 56 библиографски източника, включва в табличен вид и изготвения **пълен „Каталог на хоровите творби на Николай Стойков от 1966 до 2015“** – с над 100 посочени опуса, както и резюмета на руски, немски и английски език. Тук е мястото да обърна внимание и върху терминологичната прецизност, и върху четивно непринудения,

³ Стойков, Николай. На учителя Панчо Владигеров: с любов. – В: Музыка. Вчера. Днес. №6, 2006, с. 34.

своеобразен *литературно-изследователски* стил на авторката на новото монографичното изследване – с безспорно приносен характер за историческата ни памет и за върховите постижения на българските композитори в хорово-изпълнителската ни култура.

Но рецензентската ми поанта в случая, до голяма степен е повлияна и от допълващия мащабен проект на Николина Кротева – за организирани, съвместно с композитора и негови ревностни изпълнители (от класата на пианиста Ромео Смилков и на академични хорови формации) *6 различни концертни презентации (с подходяща мултимедия) на монографията* в цялата страна. Регистрираните и с приложен доказателствен материал успешни публични апробации на изданието, са осъществени както следва: в ЮЗУ „Неофит Рилски“ и в библиотека "Паница" на Американския университет – Благоевград; в АМГИИ – Пловдив; в Регионална библиотека „Христо Ботев“ и Регионалния исторически музей – Враца. Представянето на изданието е включено също в програмата на IV-ти Хоров фестивал на руската духовна музика – в РКИЦ София и като част от програмата на XXV-ти Международни детско-юношески хорови празници „Добри Войников“ – в Изложбената зала на Регионална библиотека „Стилиян Чилингиров“ – Шумен.

Останалите 19 публикации (статии и научни доклади) несъмнено уплътняват съдържанието и допринасят за качеството на хабилитационния труд на д-р Николина Кротева, като доказват трайните ѝ професионални интереси в различни изследователски полета, групирани в три основни раздела: **I. Естетически проблеми и художествена образност в музикалното изкуство. II. Педагогически аспекти в музикалното образование. III. Музикалното изкуство в терапевтичния процес.**

Като **приноси** от раздел **I.** по-специално ще открия трите свързани помежду си публикации⁴, които за първи път и убедително извеждат основните индивидуални композиционно-стилови особености в *хоровото и песенното творчество с клавирен съпровод* на Филип Павлов – композитор, концертиращ пианист и авторитетен преподавател по пиано и по музикално-теоретични дисциплини в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград, и в НМА „Проф. Панчо Владигеров“ – София.

А от раздел **III.** ще акцентирам върху **актуалната значимост на дискутираната проблематика** в още три публикации на д-р Кротева: **1. За хоровото пеене и неговото значение за цялостното развитие на подрастващите**⁵ **2. Участие на хиперактивни деца в певчески състави**⁶ и **3. Пеенето в хорови състави – възможност за корекционно въздействие при деца с нарушена плавност на речта**⁷.

⁴ Вж. Кротева, Николина: 1. **За някои особености на клавирния акомпанимент в песенното творчество на композитора Филип Павлов.** –В: Традиции, посоки, предизвикателства, Т.1., Сб. с доклади от Юбилейна национална научна конференция с международно участие. Смолян: Университетско издателство на ПУ „П. Хилендарски“, 2013, (301-309), ISBN 978-954-8767-41-5, COBISS.BG-ID – 1255917028; 2. **Към проблема за клавирния съпровод в хоровите творби на композитора Филип Павлов.** –В: Музикалнообразователни стратегии и практика в предучилищна, училищна и извънучилищна среда: Сб. с докл. от IV-та Национална конференция с международно участие, София: Анупис, 2013, (77-82), ISSN 1314-4324; 3. **За художествената образност в хоровите произведения на Филип Павлов** –В: Изкуство и образование – традиции и съвременност. Сб. с доклади от Международна научна конференция. Пловдив: АМТИИ, 2015, (181-192), ISBN 978-954-2963-13-4, COBISS.BG-ID – 1275752676.

⁵ Вж. Кротева, Николина. **За хоровото пеене и неговото значение за цялостното развитие на подрастващите** –В: Съвременното студентско и младежко хоровоизкуство – проблеми, достижения, тенденции, Сб. с доклади от Международна научна конференция, включена в VIII-ми Международен фестивал „Среща на студентските хорове“ – АУБ, Благоевград: Болидинс ЕООД, 2013, (21-32), ISBN 978-954-394-015-8.

⁶ Вж. Кротева, Николина. **Участие на хиперактивни деца в певчески състави.** –В: Психология – теория и практика, Сб. с докл. от VIII-ма Национална научно-практическа конференция по Психология, Варна: Псидо ЕООД, 2014, (74-83), ISSN 2367-508X, COBISS.BG-ID – 1278689764.

⁷ Вж. Кротева, Николина. **Пеенето в хорови състави – възможност за корекционно въздействие при деца с нарушена плавност на речта.** –В: Психология – теория и практика, Сб. с докл. от IX-та Национална научно-практическа конференция по Психология, Ч. 1., Варна: Издателство „Психоанализа“ ЕООД, 2015, (160-178), ISSN 2367-508X, COBISS.BG-ID – 1274082788.

III. В заключение: Въз основа на изтъкнатите изследователски приноси в публикациите от представения хабилитационен труд, както и на цялостната ми позитивна оценка за успешната творческо-изпълнителска и педагогическа практика на кандидата, убедено давам своя положителен вот („Да”) за заемане от гл. ас. д-р Николина Симеонова Кротева на академичната длъжност „Доцент” по професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство (*Музикознание и музикално изкуство (Теория и практика на музикалното изкуство)*).

Рецензент:

/проф. д-р Румяна Каракостова/

София, 9 октомври 2019 г.

Academic Review

of

Professor Rumiana Karakostova, PhD

for

Habilitative work of

Senior Assistant Professor Nikolina Simeonova Kroteva, PhD

CANDIDATE

for participation in the competition announced by SWU „Neofit Rilski“ – Blagoevgrad, in the State Gazette № 52 of 07.02.2019 laying academic positions „Associate Professor“ in Professional field 8.3 Musical and Dance Art

(Musicology and Musical art (Theory and practice of Musical art))

I. Overview of the documents submitted. Academic career and basic information about the activities of the candidate.

In the competition for academic positions „Associate Professor“ at SWU „Neofit Rilski“ – Blagoevgrad, Senior Assistant Professor Nikolina Simeonova Kroteva, PhD is the only candidate and is involved with major Habilitative work, which contains:

1) **A monograph on „The Choral Messages Nikolay Stoykov“** [Blagoevgrad: University Press „Neofit Rilski“, 2017 (264 p.), ISBN 978-954-00-0136-4, COBISS.BG-ID - 1283915748];

2) **Publications in various fields of scientific knowledge related to the profile of the announced competition** (Total: 19 articles and reports - published in specialized journals in the field of arts and two essays – In: **Stoykov**, Nicholay. Essays, Articles, Interviews [Collection. Plovdiv Academy of Music, Dance and Fine Arts, 2014 (70-81) ISVN: 978-954-2963-06-6] and **Stoykov**, Nicholay. Essays, Articles, Interviews. vol. 2. [Collection. Plovdiv: Print center „Zebra“ 2018, (37-52), ISVN 978-954-2963-39-4].

3) **Creative achievements associated with the profile of the announced competition** (incl.: a sequence of **independent** creative manifestations in the field of arts; **supporting** creative manifestations or in the collective product in the arts; creative expression in a **master class, workshop** in arts; **awards from competitions**

for creativity and performance received at professional forums and organizations abroad.

Expanded Habilitative reference of the applicant also includes:

4) **Citations or reviews** (in non-referenced journals with scientific peer review; reviews for realized copyright products or creativity in specialized journals in the arts; reference and citation of publications by Dr. N. Kroteva – in articles and dissertations.

5) **Participation/leadership in national or international scholar, educational or artistic projects.**

6) **Teaching activity** (after defense of the thesis), **administrative and academic activities** (management of graduate and doctoral students).

I should summarize that submitted, with relevant evidence, extended **Habilitative reference** for scientific and creative offerings, as well as self-dependent **Report for the educational and pedagogical activity** of Sen. Assist. Prof. Dr. Nikolina Kroteva is complete and properly structured. The contents of her habilitative report is consistent with the point system in different groups of indicators for the academic positions „Associate Professor“ in Professional field 8.3 Musical and Dance Art (Musicology and Musical art (Theory and practice of Musical art)). And attached evidence material entirely corresponds with the scholarly field and is for the period after the defense of her doctoral dissertation.

II. Evaluation of the main Habilitation. Fields of research interest in the submitted publications - accents and scientific contributions.

The monograph of Dr. Nikolina Kroteva „The Choral Messages of Nikolay Stoykov“ in-text volume 264 pp., Illustrated with musical examples, tables, graphic charts and pictures from the personal archive composer. **The chosen topic and its specific development are the first overall genre research of creative personality Nikolay Stoykov. The monograph has relevant and undeniable contributive importance to our historical memory and for the study of our contemporary choral works from the second half of the twentieth century.** This is the place to draw attention to the terminological exactness and easily readable, kind of literary-research style of the author of the new monograph – with undeniable contributive character.

The remaining 19 publications (articles and scholarly papers) undoubtedly sealed the content and contribute to the quality of the Habilitative work of Dr. Nikolina Kroteva, and prove her continual professional interests in various research fields, grouped into three main sections:

I. Aesthetical problems and artistic imagery in musical arts.

II. Pedagogical aspects of music education.

III. Musical art in the therapeutic process.

As a **contributions** from section **I.**, in particular, I will highlight three related publications for the first time convincingly displaying the individual compositional and stylistic features in choral and vocal works with piano accompaniment by Philip Pavlov – composer, concert pianist and authoritative professor of piano and music theory subjects at SWU „Neofit Rilski“ – Blagoevgrad, and at NMA „Prof. Pancho Vladigerov“ – Sofia.

III. I will focus on the current importance of the discussed issues in three publications of Dr. Nikolina Kroteva: **1. About Choral Singing and its Importance to the overall development of adolescents; 2. Participation of Hyperactive Children in Singing Groups; and 3. Singing in Choirs - possibility of a corrective effect on children with impaired smoothness of speech.**

IV. In conclusion: Based on the outstanding research contributions in the publications of the represented Habilitative work and my overall positive assessment of successful creative performing and teaching practice of the candidate, confidently I give a positive vote ("YES") for the appointment of Senior Assistant Professor Nikolina Simeonova Kroteva, PhD, to academic position „Associate Professor“ in professional field 8.3. Musical and Dance Art (Musicology and Musical Art (Theory and Practice of Musical Art)).

Reviewer:

/ Prof. Rumiana Karakostova, PhD/

Sofia, October 9, 2019